

Szoboszlai Annamária

Léleksztriptízek

REPEDÉSEK; FREGOLI-SZINDRÓMA, AVAGY NEM A RUHA TESZI AZ EMBERT

A Trafó évad eleji táncestjén két koreográfus mutatotta be legújabb darabját. Az amerikai származású Zoe Scofield rezidenciaprogram keretében dolgozott Budapesten, s *Repedések* címen zaklatott mozgásvilágú, sajátosan földi, kortárs űrbalettet állított színpadra. Réti Anna pedig Újvári Milánnal kalandozott a tánc, a cirkusz, a pszichoanalízis és a mosókonyhák határmezsgyéjén, majd kibújva bőrből vagy legalábbis a gyakran cserélt-váltott zakók, kabátok, nadrágok, szerepek átláthatatlan szövetéből. A *Repedések* és a *Fregoli-szindróma* témáját, jellegét tekintve távol áll egymástól, de a táncos-koreográfusok markáns színpadi jelenléte alapot ad az összehasonlításhoz.

Zoe Scofield darabjában a színpad hátsó felét elcsúsztatott paravánok tagolják, melyek oszlopszerű rendszere egyrészt az előadás alatt szinte önálló életet élő, vetített mozgóképek felületét szolgál, másrészt – az előadás címéhez híven – „repedéseim” mint egy labirintus szabálytalan ki- és bejáratain át tűnik fel vagy rejtőzik el a két táncos. A zúgó zajzene, a különös, klasszikus alapokra építő, valóságzűrtől hajlékony gerincoszlopot követelő mozgásforma – mely leginkább futurisztikus űr(lény)balettek előfutára lehetne – a test szokatlan vonalakba törésével hol az esztétikumra koncentrál, hol alig-történeti szálat perget. A munkához fűzött fülszöveg halvány sorvezetőjét, az *Oreszteiára* való utalást figyelmen kívül hagyva, a vetített, mozgó fény-alakok, a két eltérő karakterű táncosnő (Zoe Scofield és Shannon Stewart) és az idegenszerű zene együttes konstellációja mintha az ember kozmikus teremtményét elevenítene meg, a fénybeliből földivé-anyagivá válását. De csak találgatok. Zoe Scofield lényyszerű, olykor groteszk, kielezett érzékenységre Shannon Stewart szép, de háttérbe szoruló, nyugodt megbízhatósága felel. A koreográfusnő szenvedélye, a saját testmozgásának önkívületében tobzódó, az idegeit, az érzékeit végsőkig hegyező igyekezete, előadói stílusa ráül a darabra, és nem tud feloldódni önmagán túlmutató, koncentráltabb figyelemben. Apró egyensúlyproblémák tarkítják az előadást, ami így óhatatlanul másról sem szól, mint Zoe Scofieldről magáról. A jól eltalált, belénk ivódón emlékeztető momentumok – mint a földön fókamód hempergő, partra vetett balerinák pas de deux-je vagy a nyolcig számolásokra előadott kvázi-balettparódia – önmagukban lebegnek. A kemény testmunka, az előadásmód végsőkig fokozott személyessége ellenére – vagy épp emiatt – felszínes marad a darab. A nehezen

zabolázható hév ölt testet, lehetetlenné téve, hogy anyagán fölcsillanjon valami több, magasabb rendű szellemiség. A színpadra vetülő fénypöttyökből élénk varázsolódó csillagos égbolt (vagy az emberi test sejt-univerzuma?), a vetített, lángszerűen mozgó figura vizuális jel marad csupán, díszlet egy jó adottságokkal bíró táncos szenvedélyes színpadi társas monológjához.

Réti Anna előadásában finomra hangoltan jelenik meg a táncos, az alkotó személye, pedig egyáltalán nem rejt véka alá, hogy tárgya a maga számára legnagyobb talány: Réti Anna. A trükkje a *clown*-léte. A clown örömeivel, a clown bánatával létezik a színpadon, ahol kisírja talán saját, emberi könnyeit is, de a komikus figura minden pillanatban lírával itatja át a drámát, és önmagán túl emeli az előadást.

Újvári Milánnal való szerencsés egymásra találásából kedvesen komoly, újabb „ruházati” darab született, általánosságban a szerepből szerepre bújó, önmagát álcák mögé rejtő emberről. De a rendező Réti Anna „oldalt mélyen fölsliccelt egója” is terítékre kerül. A *Fregoli* művészi-mókás pszichoanalízisében a szereplők a drága bőrkanapé helyett hétköznapi akrobatáként óriás ruhahalmokba vetik, dobják, vágják, csavarják magukat újra és újra, szerepeik közé, „az élet tengerébe”, a ruhák „új ént” kölcsönző hullámai közé – merthogy a darab lehetne akár közhelyes is. De Réti Anna a szokott gyermeki-naiv s egyben rafinált nő őszinteséggel fordul a közönség és partnere, Újvári Milán felé, akinél keresve sem találhatott volna jobb társat átváltozós tánc-cirkuszához. Szerepeik játszótérén hol laza haverok bő gatyában, máskor Réti a Nő, *mega* magas sarkú cipőben, estélyiben, Újvári pedig a Férfi ingben, nyakkendőben. Bőrön belül transzformálódnak, akárcsak Hamvas Béla *Karneváljának* hősei.

Réti Anna korábbi nagy dobása, a *Lélek pulóver nélkül* szólója óhatatlanul sugallja az összehasonlítást, hisz ez a lélek nem vetkőzik, hanem épp ellenkezőleg: ebben a kicsavart lelki sztriptízben magára rángat mindent, amit lehet, s felkínál egy kváziportrét a táncos Réti Annáról, amit ha akarunk, elhiszünk, de nem feledhetjük, hogy játék (is) ez, cirkusz, ahol minden mutatvány, ámulatba ejtő attrakció. Kibújok a kabátból, s te már bújssz is bele, kiszolgáltatót vagyok és szerencsétlen, de a következő pillanatban uralkodom rajtad. A test elrendezettségét, a végtagok megszokott rendszerét újra s újra átíró, különös lényekként megszülető szereplők gyermeki módon próbálják különösképpen, különösképpen túlszárnyalni egymást, érvényes

lenyomatát adva a párkapcsolatoknak. Akárcsak a *Lélek pulóver nélkül*-ben, Réti Anna ismét a feje tetejére állít mindent. Minden igaz, aminek a fordítottja is igaz... Egymást s minket megtévesztendő a kezek lábakká válnak, a lábak kezekként kalimpálnak, a fej pedig az óriási kabát belsejében tűnik el, rémmesék csonkolt antihőseit idézve. S közben a fregoliról egymás után esnek, tűnnek el a kabátok, blúzok, színes nyári szoknyák, nadrágok, s vesznek bele a végtelen szeméthegeynek ható jelmezzomolyagba.

A kissé hosszadalmas bevezető, a tenger s a kagylóhéj helyett a ruhahalom mélységes mélyéből felemelkedő Réti Anna antréja elbírna némi tömörítést, még ha csüggünk is a közönség soraiból váratlanul a színpadra lépő Újvári Milán minden mozdulatán. Ettől eltekintve a *Fregoli* jó ritmusban adagolja a lelki szennyest, a cirkuszt, és ügyesen oldja fel a hétköznapi-ságban a „színpadra keveredett”, gazdátlan grundra lelt „gyerekek” felnőttet játszó önfeledtségét.

REPEDÉSEK (Trafó Kortárs Művészetek Háza)

Koreográfus: Zoe Scofield. **Látvány, videó:** Juniper Shuey.

Tánc: Zoe Scofield, Shannon Stewart.

FREGOLI-SZINDRÓMA, AVAGY NEM A RUHA TESZI AZ EMBERT

Alkotók: Réti Anna, Claudio Stellato, Amos Ben Tal, Újvári Milán.

Zeneszerző: Amos Ben Tal. **Dramaturgiai munkatárs:** Hudi László, Szőke Sándor. **Jelmez:** Szűcs Edit.

Díszlet: Rác Dóra. **Fény:** Pete Orsi.

Előadók: Újvári Milán, Réti Anna.

Török Ákos

Mókus mantra

DÚNÉK

Fehér Ferenc első két, önálló koreográfusként (és táncosként) jegyzett alkotása (*Sírzamanze; villanyszék trónusán*) kisebb-nagyobb mértékben, de mozgássorokban, hangfékvésben, megszólalásmódban egyaránt egyértelműen magán hordozta az O. Carusóval (Juhász Anikó) közös alkotói időszak jegyeit. Emellett ezek az előadások lőporuk tetemes részét az ő színpadi jelenlétének erejéből nyerték, amelyre ez alkalommal az új bemutató nem támaszkodhatott. Két kérdésre kerestem választ: képes lesz-e Fehér arra, hogy karakteresen eltávolodjon a *Finita la Commedia*-beli időszak formai-tartalmi megoldásaitól, kérdésfelvetéseitől, valamint koreográfusként, színpadi személyisége és előadói képességei nélkül tud-e kellő erővel telt darabot alkotni? Az elsőre a válasz határozott igen, míg a másodikra – egyelőre – inkább nem.

Érdeemes lenne egyszer tüzetesebben szemügyre venni a darabokhoz írt orientáló, felvezető fülszövegeket. „A tánc számomra mindig is az érzéki közvetlenség közege volt. Természetközelségünk eleven tapasztalata.

Koncz Zsuzsa felvétele

Nemes Zsófi, Hucker Kata, Dózsa Ákos és Tonhaiser Tünde

A zenére hangolt mozdulat, a saját törvényeire koncentrált test belső erők játékszerévé, médiumává válik. A homokbarázdák arcunk barázdái, a sivatag a mi hiteles tükrünk.” Ez a szöveg kellően rövid, lényegi, ráadásul még igaz is. Viszont fülsértően diszsonáns ezeket a szavakat első szám első személyben olvasni, miközben Fehér Ferenc lényéből süt a mozgásba oldódó verbalitás, azaz a nyelvi önreflexiótól való ódzkodás vagy akár az arra való nehézkedés. Ezek nem Fehér szavai, Fehér szájába adva egyenesen csúsztatásnak érződnek.

Másrészt utolsó mondata egy teljes szerzői értelmezés kinyilatkoztatása, amely éppen szentenciaszerű,